

Behovsinspel ”Kunskapshöjning inom teoretisk och praktisk klövhälsa”

1.1 Kartläggning av utmaningar

Målgruppen för aktiviteterna är:

- primärt mjölkproducenter och anställda på gårdar med mjölkproduktion
- sekundärt rådgivare till mjölkproducenter, veterinärer och klövvårdare

Huvudutmaning

- Dålig klövhälsa och hälta hos mjölkkor

Orsaker till utmaningen

Olika klövproblem orsakas av olika faktorer, som hygien, stress, smittämne, suboptimal stallmiljö, utfodring och/eller brist på klövvård. För att de faktorerna ska kunna förbättras hos lantbrukarna behövs

- Kunskap
 - Medvetenhet och förståelse
 - Motivation
- Praktiska möjligheter på gård utifrån tidsåtgång, ekonomi och investeringsmöjligheter samt byggnadernas kapacitet och begränsningar.
- Tillgång till klövvård och/eller praktiska möjligheter och kunskap att själv utföra klövvård

Effekter av utmaningen

- Försämrade lönsamhet, genom till exempel minskad mjölkproduktion, försämrade fertilitet, ökad risk för utslagning och kostnader för hantering och behandling.
- Försämrade djurvelfärd, genom hälta

1.2 Omvärldsbevakning

Hälta är ett av de vanligaste hälsoproblemen inom mjölkproduktion, och det påverkar såväl produktion som djurvelfärd. I de allra flesta fall beror hältan på klövhälsoproblem såsom klövsulesår, klövböld eller infektioner som till exempel digital dermatit eller klövspaltsinflammation. Förebyggande åtgärder är viktiga eftersom en ko som haft klövproblem och hälta har större risk att bli halt igen. Tidig upptäckt och åtgärd hos de kor som ändå blir halta är också viktigt. Kostnaderna för klövproblem i en besättning kan bli stora -

direkta kostnader och produktionsbortfall för en besättning med 500 kor har nyligen beräknats till kring 530 000 kronor per år¹.

Sedan 2016 finns det en djurvälståndersättning för mjölkproducenter som verkar korna minst två gånger årligen ("Klövpengen"). Sedan dess verkas fler kor oftare och en stor andel av korna registreras som friska vid verkning. Det är dock fortfarande en lika stor andel av korna som slås ut på grund av klöv- och benproblem, och förekomsten av digital dermatit ökar stadigt.²

Vad finns idag?

Det finns mycket vetenskaplig kunskap kring till exempel riskfaktorer och förebyggande åtgärder kring klövhälsa.

Den mesta öppet tillgängliga kunskap om klövar och klövhälsa på svenska finns på Växa Sveriges hemsida. Den är ofta bra och presenterad på ett lätt sätt, med både text och filmer. Det är dock inte helt lätt att hitta all kunskap då den ligger spridd på flera olika ställen på hemsidan. Det finns också efterfrågan på mer kunskap. Utöver Växas hemsida finns det kunskap om klövhälsa på svenska som enskilda artiklar i branschtidningar, och i vissa fall slutrapporter från forskningsprojekt. Det finns också på flera utländska hemsidor som ofta är relevant innehållsmässigt men som inte är lika tillgängligt.

Besättningar kan se resultat från digitalt registrerade klövverkningar i system som Klövhälsa på nätet och TopCow.

Teoretisk och praktisk kunskap i klövverkning och klövvård hos lantbrukare och anställda gör att halta kor snabbare kan åtgärdas på gård. Snabbare upptäckt och åtgärd innebär snabbare återhämtning och därmed mindre produktionsbortfall. Det minskar också kostnaderna för klövverkare eller veterinär. Många lantbrukare och anställda upplever dock att de saknar tillräcklig sådan kunskap för att vara trygga med att åtgärda halta kors klövar.

För att kunna få sådan kunskap krävs förutom teori mycket praktisk övning, med fördel på döda klövar för att kunna känna trygghet i att senare åtgärda riktiga kor. Bland annat Växa har anordnat sådana kurser och de ingår också i vissa utbildningar. Det finns dock ett behov och en efterfrågan av fler praktiska kurser och övningstillfällen, spritt geografiskt och med regelbundenhet.

Det finns generellt bra kompetens om klövar på både SLU och Växa, och Sverige har en världsunik utbildning för att bli klövvårdare på Biologiska Yrkeshögskolan (BYS) i Skara. Det saknas dock ofta samverkan mellan klövvårdare och veterinärer/rådgivare. Det minskar tillgången på praktisk hjälp och expertis till lantbrukarna.

1.3 Förankring

Behovsinspelet lyftes från LRF och på analysgruppsmöte mjölk i augusti 2025 bekräftades området som tydligt prioriterat av hela gruppen, och fokusområdena förebyggande kunskap, koppling till produktion, rutiner, lösningar och stallmiljö, och praktisk klövvård pekades ut. Behoven är också diskuterade och förankrade med experter på klövhälsa på Växa och SLU.

1.4 Mål

Mål på lång sikt:

- Bättre klövhälsa, genom bättre teoretisk och praktisk kunskap kring klövhälsa hos lantbrukare, och därmed ökad lönsamhet och djurvälstånd

Mål på medellång sikt:

1. Det finns lättförståelig, lättillgänglig och fritt tillgänglig teoretisk och praktisk kunskap om klövhälsa
2. Det finns ett koncept för klövkurser som kan nå fler, i olika delar av Sverige
3. Kunskap om klövhälsa är spridd till målgruppen

1.5 Aktivitetsplan

Mål 1: Det finns lättförståelig, lättillgänglig och fritt tillgänglig teoretisk och praktisk kunskap om klövhälsa

Delmål/aktiviteter: Målet kan anses vara uppnått om:

- Det finns material om förebyggande klövhälsa på Lantbrukets Kunskapsbank
 - Med minst 40 artiklar
 - I olika format - både skriven text, bilder/illustrationer, poddar/ljud och film/webinarium
- Materialet
 - Är målgruppsanpassat till mjölkproducenter och rådgivare
 - Har tydligt fokus på lönsamhet, från resonemang till enkla beräkningar
 - Inkluderar kunskap från forskning till praktiska erfarenheter/exempel/lösningar
 - Utgår från alla delar i förebyggande klövhälsa, från motivation till förståelse och åtgärder, och
 - Löpande publiceras på Lantbrukets Kunskapsbank
- Aktör som genomför projektet har löpande dialog med Kunskapsnav animalieproduktion, för att planera och genomföra tillgängliggörandet av framtaget material via [Lantbrukets Kunskapsbank | Kunskapsbanken](#).
- Det finns en plan för årlig översyn och vid behov uppdatering av materialet

Mål 2: Det finns ett koncept för klövkurser som kan nå fler, i olika delar av Sverige

Delmål/aktiviteter: Målet kan anses vara uppnått om

- Det finns material till en praktisk och teoretisk klövkurs, som kan utföras själv eller med hjälp av en extern kursledare, finns på Lantbrukets Kunskapsbank
- Kursen innehåller både

- Teori, inklusive praktiska lösningar i stallet, drivning av djur och vikten av snabb upptäckt och åtgärd
- Praktiska övningar – klövverkning och åtgärder sjuka klövar
- Bakgrundsinformation för den som håller kursen, inklusive korrekt hantering av döda klövar
- Kursen är målgruppsanpassad till mjölkproducenter och anställda på mjölkgårdar
- Aktör som genomför projektet har löpande dialog med Kunskapsnav animalieproduktion, för att planera och genomföra tillgängliggörandet av framtaget material via [Lantbrukets Kunskapsbank | Kunskapsbanken](#).
- Minst två kostnadsfria fysiska utbildningstillfällen för blivande kursledare (veterinärer och klövvårdare) har anordnats
 - I olika delar av landet
 - Minst 20 veterinärer och/eller klövvårdare har deltagit
- Minst 25 fysiska kurstillfällen för lantbrukare/lantbruksanställda har utförts av särskilt utbildade veterinärer och klövvårdare, i olika delar av landet
- Det finns en plan för årlig översyn och vid behov uppdatering av materialet

Mål 3: Kunskap om klövhälsa är spridd till målgruppen

Delmål/aktiviteter: Målet kan anses vara uppnått om

- Information om kurserna och övriga kunskapsmaterial har spridits
 - Via nyhetsbrev och sociala medier
 - Genom riktad information till veterinärer och klövvårdare , även utanför utförande organisations personal
 - På interna forum för utförande organisation
 - På externa träffar med målgruppen (digitala eller fysiska)
 - Via minst ett webinarium, som även det publiceras på Lantbrukets Kunskapsbank

1.6 Budget

Föreslagen budget är 3 000 000 SEK.

Det kan vara olika utförare för mål 1 och mål 2. I sådant fall behöver mål 3 uppnås av båda utförarna. Budgeten uppskattas då fördelas enligt följande;

- Mål 1 + mål 3: 1 000 000 SEK
- Mål 2 + mål 3: 2 000 000 SEK

Budgeten innefattar såväl arbetstid för både experter, veterinärer/rådgivare, klövvårdare och lantbrukare som kommer behöva bidra till materialet, samt resurser som resor, boende och traktamente.

Den inkluderar också ersättning till klövvårdare och veterinärer som kursledare. Klövvårdare och veterinärer som gått den kostnadsfria utbildningen för kursledare ska ha möjlighet att få ersättning när de, själva eller tillsammans med den andra kompetensen, anordnar klövkurser för grupper om minst fyra lantbrukare/lantbruksanställda. Ersättningen ska täcka tiden de lägger ner på för-, under-, och efterarbete för att hålla kursen.